

Nieuwe galmuggen voor de Nederlandse fauna (VII)

door

W. NIJVELDT

Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek, Wageningen

ABSTRACT. — Gall midges new for the fauna of the Netherlands (VII). Thirteen gall midge species are recorded as new for the fauna of the Netherlands. Some of them produce galls (*Dasineura gleditschiae*, *D. traili* and *Planetella gallarum*), others live in decaying organic matter (*Colpodia paradoxa*, *Monepidosis pectinata*, *Porricondyla hypoxantha*). No distinct gall formation is caused by *Dasineura pseudococcus*, *Mayetiola schoberi* and *Resseliella crataegi*. The immature stages of *Didactylomyia longimana* are probably mycophagous, those of *Trisopsis abdominalis* and *Monobremia subterranea* are entomophagous. The adults of *Xylodiplosis praecox* were reared from freshly cut oak logs.

Het ontdekken van nieuwe aanwinsten voor de Nederlandse galmugfauna is sedert de laatste opgave (Nijveldt, 1973) gestaag voortgegaan. Een korte vermelding van deze soorten leek mij thans de moeite waard, temeer omdat enkele hiervan onder bepaalde omstandigheden ook nog van economisch belang kunnen zijn. De soorten worden per waardplant besproken.

Carex trinervis Degl. (Drienervige zegge).

Planetella gallarum Rübssaamen. Drs. F. Adema (Rijksherbarium te Leiden) ontdekte deze gal en was zo vriendelijk de volgende gegevens te verstrekken:

Gallen van *P. gallarum*: langwerpig, 4-7(-9) mm lang, aan beide uiteinden afgerond, eenkamerig, glimmend, bruin. Aan stengels en bladen vlak boven de grond. Larven wit. Op *Carex trinervis* Degl.: Goeree, Kwade Hoek, Parnassiallei ten W. van het kustlicht, 29.IX.1959. Voorne, Roccanje, in de duinen O. van het Brede Water, 5.VII.1949. Oostvoorne, in de duinen, 5.VII.1914; idem, 31.VIII.1938. Voorne's duin, in valleetje langs de Boulevard ten zuiden van het Brielse Gat, 27.VIII.1968. Bergen (NH), in de duinen, 28.VII.1914. Zwanewater, vrij droge duingrond aan de rand van een valleetje bij Callantsoog, 5.VIII.1922. Texel, bij De Koog, J 4.23.34, VIII.1902. Vergelijkbare gallen zijn nog aangetroffen bij: *Carex flacca* Schreb.: Nijkerk, Hoevelaken, s.d. en *Carex huasonii* A. Benn.: Veenendaalse Hei, V.1929.

Crataegus sp. (Meidoorn)

Resseliella crataegi (Barnes). Breskens, 1972.

De larven leven onder de schors, op plaatsen waar bastverwondingen zijn ontstaan. Zie ook Van Rossem, Van de Bund en Burger (1974).

Gleditsia triacanthos L. (Christusdoorn)

Dasineura gleditschiae Osten Sacken. Boskoop 1975.

De oranjekleurige larven veranderen de blaadjes in peulachtige gallen (fig. 1). Deze soort is enkele jaren geleden met *Gleditsia* uit Amerika geïmporteerd, waar hij soms zeer schadelijk opgetreden is. Zie ook Van Rossem, Burger en Van de Bund (1976).

Picea abies (L.) Karsten (Fijnspar)

Monepidosis pectinata Mamajev. „De Valouwe”, Ede, 25.XI.1970.

De larven overwinteren in de afgevallen kegels. De soort is voor het eerst uit Rusland beschreven (Mamajev, 1966). Details van de levenswijze zijn onbekend.

Fig. 1. Gallen van *Dasineura gleditschiae* op *Gleditschia triacanthos*.

Fig. 2. Blad van *Salix cinerea* aangetast door *Dasineura pseudococcus*.

Pinus cembra L. (Arve)

Trisopsis abdominalis Mamajev. Bato's Park, Oosterbeek, 3.III.1969.

De heer J. Noorlander verzamelde deze soort van geplukte kegels. Mamajev (1961) beschreef haar aan de hand van twee ♂♂, waarvan er één werd opgekweekt uit een larf, gevonden in de staatsbossen van Tula in rottend eikehout. Het andere ♂ is in de omgeving van Bykovo (omgeving Moskou) gevangen. In 1975 is het ♀ beschreven van Oostduits materiaal, afkomstig uit de strooisellaag van bossen, waar onder andere beuken groeiden (Mamajev & Mohrig, 1975). Volgens deze beschrijving hebben de ♀♀ sterk gereduceerde vleugels. Het Nederlandse materiaal is echter normaal gevleugeld. De levenswijze van deze galmug is onbekend, maar de larven leven ongetwijfeld van roof.

Pinus sylvestris L. (Grove den)

Porricondyla hypoxantha Panelius. Hindekamp, Ede, 30.XI.1967.

Opgekweekt uit op de grond gevallen naalden. Voor het eerst in Finland gevonden en beschreven door Panelius (1965). De levenswijze is onbekend, maar over het algemeen leven de larven van dit geslacht van vergane plantenresten.

Poa pratensis L. (Veldbeemdgras)

Mayetiola schoberi Barnes. Echteld, 29.VI.1978.

Deze soort is nauw verwant aan de Hessische mug. De larven leven ten koste van de jonge stengels zonder duidelijke galvorming te veroorzaken. Het gevolg van de aantasting is dat de stengels geel worden en tenslotte afsterven. De tweede generatie heeft het vooral op de zaadpro-

ducerende stengels gemunt. *M. schoberi* is in 1955 voor het eerst bij Lübeck gevonden. Barnes (1958) beschreef de soort en vond hem hetzelfde jaar voor het eerst in Engeland. Thygesen (1962) ontdekte hem later in Denemarken. In ons land is *M. schoberi* ook nog op andere plaatsen gevonden, waar hij soms meer dan 60% verlies aan zaadopbrengst veroorzaakte.

Quercus robur L. (Eik)

Xylodiplosis praecox (Winnertz). De Rips, 14.IX.1978.

De heer H. Vlug ontdekte op verse zaagwonden nogal wat activiteit van sluiptwespen, behorende tot de Proctotrupeoidea, Platygasteridae en zaagde vervolgens een aantal plakken af. Dit materiaal werd in een matig verwarmde kas in kooien ondergebracht en niet lang daarna verschenen de eerste muggen. Een publikatie van Kieffer (1900) bracht me op de vermoedelijke identiteit van de galmug, die naderhand door Mr. K. M. Harris (British Museum, Natural History, Londen) bevestigd werd. De wijfjes leggen de eieren diep in de poriën van pas afgezaagd of gekapt eikenhout. De volwassen larven zijn rood gekleurd en verlaten bij regenachtig weer het hout om in de bovenste grondlaag te verpoppen.

Ranunculus acris L. (Scherpe boterbloem)

Dasineura traili (Kieffer). Wageningen, 29.V.1978.

Bloemknoppen min of meer verdikt en gesloten blijvend. In een later stadium worden ze bruin en sterven ze af. In elke gal leven enkele geelachtige tot vleeskleurige larven. Deze soort is ook nog gevonden bij Hemmen en Lienden. In de tweede druk van het Gallenboek van Docters van Leeuwen is hij als Cecidomyide nr. 858 vermeld van *Ranunculus acris* bij Noordwijk, van *R. bulbosus* L. bij Leersum en van *R. repens* L. bij Hasselte.

Salix cinerea L. (Grauwe Wilg)

Dasineura pseudococcus (Thomas & Rübsaamen). „Leeuwenburg”, Neerlangbroek, 17.XI.1976.

De lichtrode larven leven in een zwakke uitstulping aan de onderzijde van de bladeren, meestal daar waar de nerven een hoek met elkaar maken. Aan de bovenzijde kenmerken de aangetaste plaatsen zich door een 1-3 mm grote, lichte vlek met een donkerder centrum. In de herfst verkleuren ze tot roestbruin. De larven, die wat vorm betreft wel wat op schildluizen lijken, worden later door epidermisharen van het blad volkomen overdekt. Ze blijven in de herfst op het afvallende blad zitten en verpoppen zich pas in het voorjaar (fig. 2). Thomas en Rübsaamen (1890) vonden deze galmug voor het eerst in Duitsland.

Uit grondmonsters, verzameld door Dr. J. C. Roskam, verschenen de volgende soorten:

Colpodia (Neocolpodia) paradoxa Mamajev. Meyendel, dennenrand, 1-9.VI.1978. Voor het eerst in Rusland in de omgeving van Moskou gevangen. Mamajev beschreef haar in 1964. De larven leven waarschijnlijk van vergane plantenresten.

Didactylomyia longimana Felt. Duivenvoorde, 10-20.VI.1978. Verspreid over Amerika, Azië en Europa voorkomend. Volgens Gagné (1975) zijn de larven vermoedelijk mycofaag.

Monobremia subterranea Kieffer. Duivenvoorde, 10-20.VI.1978.

De larven van deze soort werden voor het eerst ontdekt in kolonies van de luis *Toxoptera vandergooti* Börner op de wortels van *Tanacetum vulgare* L. (Boerenwormkruid) in Frankrijk en later in Engeland als predator van *Sappaphis plantaginea* Pass. op appelblad. Mamajeva (1964) verzamelde *M. subterranea* in kolonies van *Aphis farinosa* Gmelin op *Salix*, van *Aphis urticata* Gmelin op *Urtica* en van *Symydobius oblongus* (von Heyden) op *Betula*. De soort is niet bepaald algemeen.

ACKNOWLEDGEMENTS

I am grateful to Dr. R. J. Gagné (U.S. National Museum, Washington), to Mr. K. M. Harris (British Museum, Natural History, London) and to Dr. B. M. Mamajev (A. N. Severtzov Institute of Animal Morphology, Moscow) for their help in the identification of *Monepidosis pectinata*, *Xylodiplosis praecox* and *Trisopsis abdominalis*.

LITERATUUR

- Barnes, H. F., 1958. A New Stem-inhabiting Gall Midge of *Poa pratensis* (Diptera: Cecidomyiidae). — *Beitr. Ent.* 8: 688-692.
- Gagné, R. J., 1975. A Revision of the Nearctic Stomatosematidi (Diptera, Cecidomyiidae: Cecidomyiinae). — *Ann. ent. Soc. Am.* 68: 86-90.
- Kieffer, J. J., 1900. Monographie des Cécidomyides d'Europe et d'Algérie. — *Annls. Soc. ent. Fr.* 69: 181-472.
- Mamajev, B. M., 1961. A new species of the genera *Trisopsis* Kieff. and *Triommatomyia*, gen. n. (Diptera, Itonididae). — *Ent. Rev. Wash.* (Engelse vertaling van *Ent. Obozr.*) 40: 213-216.
- , 1964. Gall midges of the U.S.S.R. 6. New species of the tribe Porricondylini (Diptera, Cecidomyiidae). — *Rev. Ent. U.S.S.R.* 43: 894-913. (Russisch, met summary).
- , 1966. New and little known palearctic gall midges of the tribe Porricondylini (Diptera: Cecidomyiidae). — *Acta ent. bohemoslovaca* 63: 213-239 (Russisch, met summary).
- , & W. Mohrig, 1975. Zur Kenntniss flügelreduzierter Dipteren der Bodenstreu VI. Beitrag: Gattungen *Microcordylomyia*, *Aprionus* und *Trisopsis* (Cecidomyiidae). — *Zool. Anz. Jena* 194: 125-132.
- Mamajeva, Kh. P., 1964. Gall Midges (Diptera, Itonieidae) which develop in Aphid Colonies. *Ent. Rev. Wash.* (Engelse vertaling van *Ent. Obozr.*) 43: 229-233.
- Nijveldt, W., 1973. Nieuwe galmuggen voor de Nederlandse fauna (VI). — *Ent. Ber., Amst.* 33: 97-100.
- Panelius, S., 1965. A revision of the European gall midges of the subfamily Porricondylinae (Diptera: Itonididae). — *Acta zool. fenn.* 113: 1-157.
- Rossem, G. van, C. F. van de Bund & H. C. Burger, 1974. Schadelijke insekten in 1972. — *Ent. Ber., Amst.* 34: 8-14.
- , H. C. Burger & C. F. van de Bund, 1976. Schadelijke insekten in 1975. — *Ent. Ber. Amst.*, 36: 85-87.
- Rübsaamen, E. H., 1890. *Cecidomyia Pseudococcus* Thomas. Imago und Puppe. — *Verh. zool.-bot. Ges. Wien* 40: 307-309.
- Thomas, Fr., 1890. Larve und Lebensweise der *Cecidomyia Pseudococcus* n.sp. — *Verh. zool.-bot. Ges. Wien* 40: 301-306.
- Thygesen, Th., 1962. A New Gall Midge in Denmark, *Mayetiola schoberi* Barnes on *Poa pratensis*. — *Acta agric. scand.* 14(4): 254-260.

Postbus 42, 6700 AA Wageningen, the Netherlands.

PERSONALIA

Op 21 november 1979 promoveerde de heer J. C. Roskam tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen aan de Rijks Universiteit te Leiden. De titel van zijn proefschrift luidde: Bionomics of insects living in female birch catkins.

Promotor was prof. dr. J. T. Wiebes, coreferenten waren dr. ir. R. H. Cobben, dr. T. W. J. Gadda, prof. dr. R. Hegnauer en prof. dr. W. Vervoort.